

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Tachwedd 2014
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Gary Williams, Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd
Teitl:	Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn ymwneud â Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013 a ddaeth i rym ar 5 Rhagfyr, 2013 a'r Canllawiau Statudol drafft a gynhyrchwyd i gyd-fynd â nhw. Dan y Rheoliadau, mae'n ofynnol i'r Cyngor wneud Rheolau Sefydlog i roi grym i'r amodau penodedig sydd angen eu bodloni er mwyn i aelod gael yr hawl i gael cyfnod o absenoldeb teuluol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am y newidiadau hyn a thrafod y diwygiadau i Reolau Sefydlog y Cyngor sy'n ofynnol cyn i'r Cyngor gytuno arnynt.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn rhoi cymeradwyaeth i wneud yr argymhellion canlynol i'r Cyngor llawn:

- (i) Dylid rhoi awdurdod dan ddirprwyaeth i'r Swyddog Monitro wneud y newidiadau angenrheidiol hyn i Gyfansoddiad y Cyngor a'r Rheolau Sefydlog i roi grym i ofynion y Mesur a'r Rheoliadau (gweler atodiad 1)
- (ii) Dylid llunio panel gwleidyddol gytbwys o 3 o aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i benderfynu ar unrhyw apeliadau neu gwynion os yw Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn gwrthod rhoi cyfnod o absenoldeb teuluol.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Mae Rhan 2 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ("y Mesur") yn cyflwyno hawl i gyfnod o absenoldeb teuluol ar gyfer aelodau cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, a bydd hawl gan aelod i fod yn absennol o gyfarfodydd yr awdurdod yn ystod y cyfnod hwn. Mae'r Rheoliadau hyn yn rhagnodi y bydd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Sir Ddinbych) yn cymryd cyfrifoldeb am ddelio â hysbysiadau absenoldeb teuluol.
- 4.2 Mae adran 23 yn caniatáu i aelodau sydd â hawl i gyfnod o absenoldeb teuluol fod yn absennol o gyfarfodydd yr awdurdod, gan gynnwys cyfarfodydd gweithredol lle bo'n berthnasol, yn ystod cyfnodau o absenoldeb teuluol, yn unol â'r rheoliadau a wnaed dan y Rhan hon o'r Mesur.

Mae'r Mesur yn creu hawl i bum math o absenoldeb teuluol.

- absenoldeb mamolaeth
- absenoldeb newydd-anedig
- absenoldeb mabwysiadu
- absenoldeb mabwysiadu newydd
- absenoldeb rhiant

Mae hawl gan aelodau i dderbyn y mathau hyn o absenoldebau ar yr amod eu bod yn bodloni amodau penodol a nodir yn y Rheoliadau a wnaed dan y Mesur.

4.3 Mae Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013, ar gael yn <http://www.legislation.gov.uk/wsi/2013/2901/contents/made?regulation-14-a> ac maent yn rhagnodi'r amodau y mae'n rhaid i Aelodau eu bodloni er mwyn cael hawl i gyfnod o absenoldeb teuluol. Maent hefyd yn gwneud darpariaeth ynglŷn â graddau'r gwahanol gyfnodau o absenoldeb, y gallu i'w canslo a dod â'r absenoldeb i ben. Rhennir y Rheoliadau hyn yn chwe rhan.

- Mae Rhan 1 y Rheoliadau'n ymwneud ag absenoldeb mamolaeth. Mae'r rhan hon yn caniatáu hyd at 26 wythnos o absenoldeb mamolaeth i Aelodau ac yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i'r Aelod fod yn gymwys i dderbyn y cyfnod hwnnw o absenoldeb.
- Mae Rhan 2 yn ymwneud ag absenoldeb newydd-anedig ac yn rhoi'r hawl i Aelod dderbyn 2 wythnos yn olynol o absenoldeb newydd-anedig. Mae Rhan 2 hefyd yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i Aelod gael yr hawl i dderbyn absenoldeb o'r fath.
- Mae Rhan 3 y Rheoliadau yn caniatáu i Aelod dderbyn absenoldeb mabwysiadu. Graddau'r hawl i absenoldeb mabwysiadu yw 2 wythnos yn olynol. Mae Rhan 3 hefyd yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i Aelod gael yr hawl i dderbyn absenoldeb mabwysiadu.
- Mae Rhan 4 y Rheoliadau yn delio ag absenoldeb mabwysiadu o'r newydd. Mae gan Aelod hawl i 2 wythnos yn olynol o absenoldeb mabwysiadu o'r newydd. Mae Rhan 4 hefyd yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i Aelod fod yn gymwys i dderbyn absenoldeb mabwysiadu o'r newydd.
- Mae Rhan 5 y Rheoliadau yn caniatáu absenoldeb rhiant. Mae absenoldeb rhiant ar gael i Aelod sy'n dod yn gyfrifol am blentyn a arferai fod yn gyfrifoldeb i rywun arall. Mae absenoldeb rhiant ar gael am gyfnod o hyd at 3 mis. Mae Rhan 5 y Rheoliadau hyn yn nodi'r amodau i'w bodloni er mwyn i Aelod gael yr hawl i gyfnod o absenoldeb rhiant.
- Mae Rhan 6 y Rheoliadau hyn yn cynnwys darpariaeth ar gyfer cadw cofnodion, dyletswyddau i hysbysu, hawl yr awdurdod lleol i ganslo absenoldeb teuluol, cwynion a Rheolau Sefydlog yn ymwneud ag Aelodau wrth gael cyfnod o absenoldeb teuluol.

- 4.4 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Canllawiau Statudol mewn perthynas â'r Rheoliadau sydd ynghlwm yn Atodiad 2.
- 4.5 Bydd angen i'r Cyngor ystyried gofynion y Rheoliadau a'r Canllawiau ac adolygu ei Gyfansoddiad yn unol â hynny er mwyn rhoi ystyriaeth i'r gofynion hyn.

Cyflogau Aelodau

- 4.6 Cynhyrchodd Panel Annibynnol Cymru ar Gynabyddiaeth Ariannol adroddiad atodol ym mis Mawrth 2014 mewn perthynas ag absenoldeb teuluol aelodau etholedig. Dangosir penderfyniadau'r Panel sy'n berthnasol i Sir Ddinbych isod.
- i) Mae hawl gan aelod i gadw cyflog sylfaenol wrth gymryd absenoldeb teuluol o dan y rheoliadau heb ystyried cofnod presenoldeb yn union cyn dechrau'r absenoldeb teuluol.
 - ii) Pan fydd deiliad cyflog uwch yn gymwys i gael absenoldeb teuluol, gall o/hi barhau i dderbyn y cyflog drwy gydol cyfnod yr absenoldeb. Mater i'r awdurdod yw penderfynu a ddylid penodi dirprwy.
 - iii) Bydd yr aelod sy'n dirprwyo yn lle deiliad cyflog uwch sy'n derbyn absenoldeb teuluol yn gymwys i dderbyn cyflog uwch, os bydd yr awdurdod yn penderfynu felly.
 - iv) Os bydd talu'r dirprwy yn golygu fod yr awdurdod yn mynd dros yr uchafswm sydd ganddo o ran cyflogau uwch, fel y nodwyd yn Adroddiad Blynyddol y Panel, caniateir ychwanegiad at yr uchafswm drwy gydol y cyfnod dirprwyo.
 - v) Pan fydd awdurdod yn cytuno i dalu dirprwy am absenoldeb teuluol, rhaid hysbysu'r Panel, o fewn 14 diwrnod i ddyddiad y penderfyniad, o'r manylion gan gynnwys y swydd benodol a hyd y dirprwyo.
 - vi) Mae'n rhaid diwygio'r rhestr gynabyddiaeth i adlewyrchu goblygiadau'r absenoldeb teuluol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw cynnwys yr adroddiad hwn yn effeithio'n uniongyrchol ar y Blaenoriaethau Corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn oni bai bod dirprwyon ar ran deiliaid cyflogau uwch yn derbyn lwfans cyflog uwch.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd, ac a gynhaliwyd Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb?

Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Ni chafwyd datganiad ganddo ar gyfer yr adroddiad hwn.

9. Pa risgiau sydd yna, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Os nad fydd y Cyngor yn cyflwyno mesurau priodol i gofnodi cyfnodau o absenoldeb teuluol a diwygio'r Cyfansoddiad i adlewyrchu'r gwahanol hawliau i absenoldeb teuluol mae perygl na fydd y Cyngor yn cydymffurfio'n llawn â Mesur Llywodraeth Leol Cymru 2011.

10. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013